

misija: nemogoče

Mission: Impossible

ZDA 1996

režija Brian De Palma **scenarij** David Koepp, Robert Towne, po TV seriji avtorja Bruce Gellerja

fotografija Stephen H. Burum **glasba** Danny Elfman **montaža** Paul Hirsch **igrajo** Tom Cruise, Jon Voight, Emmanuelle Beart, Henry Czerny, Jean Reno, Ving Rhames, Kristin Scott-Thomas, Vanessa Redgrave, Dale Dye

Naj začnem zapis o letošnji poletni uspešnici, filmu **Misija: nemogoče**, s čisto osebno opazko. Gotovo večini gledalcev ni ušla podobnost v konceptu filma z značilnostmi serije Jamesa Bonda (to, da so prizore z vlakom posneli na Bondovih kulisah v britanskih studijih Pinewood, je še najmanj pomembno). Tom Cruise v glavni vlogi Ethana Hunta sicer ne more zlesti iz značilnega smokinga; vodko-martini je zamenjal z znatno manj snobovskim pivom, sicer pa poskuša biti enako sproščeno privlačen, kultivirano uglajen in nevaren (okej, očarati hoče z nizkim številom žrtev); pa tudi to, da ne poskuša igrati na karto šarmantnih Bondovih zaščitnih znakov, filmov ne loči. Bistvena razlika je razvidna že iz uvodnih sekvenc. Famozen skok z motorjem v prepad in pristanek v pilotski kabini v **Zlatem očesu** (*Goldeneye*, 1995) je bilo pošteno, odkrito opozorilo: če ti je všeč, glej to neumnost še naprej ali pa pojdi iz kina, zapravljal si kvečjemu petnajst minut. **Misija: nemogoče** pa uvodoma obljubi film o resničnih lažeh, snemanju mask, duhovitih prevarah in sofisticiranih profesionalcih, nakar morate kupiti zgodnico o izurjenem, popolnoma brezhibnem agentu, ki svojega nadrejenega (ta mu je več kot oče) ne uboga kljub večkrat ponovljenemu, upravičenemu ukazu – da bi se stvar sploh lahko nadaljevala še z dobro uro poceni suspenza v dveh akcijskih sekvencah.

Misija: nemogoče kajpada poganja post-blokovski *whodunit*. Banalno bo že, če še enkrat zapišem, da velja režiser Brian De Palma za mojstra psihološkega trilerja in da ga

praviloma omenjajo kot najbolj gorečega in talentiranega naslednika Hitchcocka, ki si je prej omenjeni termin izmislil (in njegovo praktično uporabo, kot kaže, tudi do nepresegljivosti raziskal), toda v nasprotju s svojimi duhovnimi nasledniki je Hitch *whodunit* komponento zaničeval, **Misija** pa je nanjo zreducirana. Preprosto, gre za lov na dešifriran seznam najpomembnejših svetovnih vohunov. To, da je konec hladne vojne, je za film povsem nepomembno, za tajne službe pa celo neprijetno dejstvo: lahko bi se zgodilo, da bi kdo začel razmišljati o odvečni masi delavcev – in začel upokojevati vohune. Film je nastal na osnovi ene najbolj priljubljenih vohunskih TV serij vseh časov, ki so jo konec šestdesetih in na začetku sedemdesetih predvajali v ZDA, danes pa velja za del izvirne ameriške popularne kulture. Če drugega ne, poznate naslovno temo, ki jo je podpisal Lalo Schifrin; glasbeno je sicer opremil številne akcijske filme, toda prav ta serija je bila njegov največji hit. Zapisal sem ameriška kultura, čeprav je avtor serije, Bruce Geller – ki je, mimogrede, umrl v nepojasneni nesreči z zasebnim letalom – že ob nastanku kot svoj navdih navajal Francoza Julesa Dassina in njegova filma **Rififi** (o štirih briljantnih tatovih draguljev, ki so si drug drugemu nevarnejši od policajev) ter **Topkapi** (komična skupina mednarodnih "strokovnjakov" se združi, da bi iz muzeja ukradla neprecenljivi meč). Film Briana De Palme ne le da je nastal na osnovi prej omenjene serije, marveč celo – precej drzno – nadaljuje tam, kjer je potonila. Namreč, ko je v seriji ekspertni skupini zmanjkalo zunanjih (komunističnih) sovražnikov, se je lotila domačih zadev – kriminala; ekspertna skupina v filmu pa rešuje ne le domače zadeve, marveč spletke in izdaje znotraj same organizacije, kar ni ravno najizvirnejša tema za tovrsten žanr.

Še najprivlačnejša sestavina filma je zasedba: ta je toliko bolj simpatična, kolikor neobvezno in nepretenciozno ravna z njo zgodba. Poleg šefa skupine – v vlogi se je odlično znašel Jon

Voight, ki je lani svojo veliko vrnitev doživel s stransko vlogo v **Vročini** – in njegove filmske žene, ki jo igra francoska zvezda Emmanuelle Beart, dopolnjujeta ekipo še Kristin Scott Thomas ter Ingeborga Dapkunaite (opazna v **Sleparskem soncu**). Ethanu Huntu se v drugi polovici pridruži čudovita karakterna igralka Jean Reno in Ving Rhames, sol pa doda še vedno privlačna Vanessa Redgrave. V razpravo o neokusnosti inflacije količine podob Toma Cruisa v filmu pa se ne bi spuščal – znani so spori med njim in režiserjem. In ko smo končno pri De Palmi: vsi avtorski podpisi le niso izginili v površinskem imperativu mešanice za instant uspešnico, marveč so se skrili v detajle. **Misija: nemogoče** je na prvi pogled res nenavadno (in skoraj moteče) brezspolna in brez obsesij, poznanih iz režiserjevih zgodnjih del, toda vsaj družina je še zmeraj nekaj nemogočega: v primeru Toma Cruisa predstavlja element represije: nanj pritiskajo preko njegovih sorodnikov, v primeru Jona Voighta pa le element kontrole: ko postane njegova družica zanj odvečna oziroma ko vanj zdvomi, si je ne pomišlja ustreliti. In kot da bi ta primanjkljaj spolnosti (simbolno je sicer nakazana kvečjemu v trikotniku Voight-Cruise-Beart oziroma oče-sin in ženska med njima; je pa tudi res, da je film prepoln vsakovrstnih prodorov) nadomestil akt gledanja, opazovanja oziroma ukvarjanja z računalniki - kar je več kot ustrezen in prefinjen komentar obsesije sodobnosti. V **Misiji** vsi ves čas gledajo, snemajo, podvajajo z očali (končni dokaz ponudi Cruise šefu obveščevalne v obliki izpolnitve bladerunnerjevske želje: *If you could only see, what I have seen... with your eyes*), kar se replikacijsko nadaljuje v presnemavanju podatkov oziroma prevzemanje mask. **Misija: nemogoče** je predvsem sofisticirana visokoproračunska akcijska zabava; v izumirajoč in po naftalinu vonjajoč žanr vohunskega trilerja je režiser De Palma sicer vbrizgal vrhunsko dinamiko na realističnih in prepoznavnih lokacijah, pokazal pa je tudi, da zna občutek za psihologijo karakterjev – po potrebi (ne)zahtevnosti poletne toboganske uspešnice – spretno prikriti.

Gorazd Trušnovec

štiri sobe

Four Rooms

ZDA 1995

režija in scenarij Allison Anders, Alexandre Rockwell, Robert Rodriguez, Quentin Tarantino
fotografija Rodrigo Garcia, Phil Parmet, Guillermo Navarro, Andrzej Sekula **glasba** Mies Lily Banquette, Nicholas Cudahy, Peter Dixon, The Millionaire, Aaron Oppenheimer **igrajo** Tim Roth, Lili Taylor, Marisa Tomei, Lone Skye, Sammi Davis, Valeria Golino, Madonna, Jennifer Beals, David Proval, Antonio Banderas, Tamlyn Tomita, Bruce Willis, Quentin Tarantino, Paul Calderon

Če dobro pomislim, sem omnibus, to potuho neizvirnosti ali preživelo, nefunkcionalno in nasploh siromašno obliko tlačenja dveh ali več različnih filmskih utrinkov z različnimi naslovi – z rdečo nitjo ali pa kar brez nje – pod en sam okvirni naslov, zadnjič srečal pred dvema letoma. Šlo je za tridelni omnibus **Mrtvaške vreče** (*Body Bags*, 1993), ki sta ga z izrazito skromnimi močmi posnela bivša prvaka *horror* žanra, John Carpenter in Tobe Hooper, kot rdeča nit pa je nastopal zgolj žanr sam s peščico sekundnih vlog režiserjev, ki so ga v preteklih letih soustvarjali in z brezplodnim recikliranjem tudi popeljali na rob prepada. Drži, **Mrtvaške vreče** so film, posnet za kabelsko televizijo, in zaradi izrazite neambicioznosti mu zlahka pogledaš skozi prste, saj te zaradi svojega porekla ne more razočarati; namreč – televizijski film je slab že po definiciji, zato je dober že, če je povprečen. Taista oznaka pa na žalost velja tudi za vse, česar se je Quentin Tarantino lotil po odličnem prvencu **Reservoir Dogs** (1992) in po – zdaj je to že neizpodbitno dejstvo – svojem labodjem spevu **Šund**.

49 Tarantino, notorični požiralec filmov in zbiralec žanrov, že

dolgo ni več zgolj scenarist, producent, režiser in igralec, marveč je postal žanr zase, človek, ki filme ustvarja tako, da jih sestavlja iz svojih najljubših filmskih prizorov. Zato je vse, kar premisi Tarantinova avtorska roka, videti kot vreča dobrega obrabljenih okruškov **Šunda**, zgodbe, ki jih njegovi projekti snujejo, pa pričajo zgolj o tem, da Tarantinu že močno zmanjkuje citatov in mora zato pospešeno citirati samega sebe. Skratka, štiridelni omnibus **Štiri sobe**, ki so ga ustvarjali trije takorekoč najbolj lucidni in progresivni režiserji (Alexandre Rockwell, režiser druge zgodbe z naslovom *Napačnega si vzela muho*, Robert Rodriguez, ki je podpisal tretji obrok, poimenovan *Poredneža*, in Quentin Tarantino, ki je posnel zadnji kos z metaforičnim naslovom *Mož iz Hollywooda*) in ena takista režiserka (Allison Anders, avtorica uvodne epizode z naslovom *Nekaj še manjka*), je videti kot mrtvaška vreča prisilno uspavane kreativnosti, grmada cenenih idej, samovšečne bizarnosti in larpurlartistične ekskluzivnosti. Drugače povedano, omnibus **Štiri sobe** je videti tako, kot bi ga posneli štirje zdolgočaseni prijatelji, ki so se srečali na cesti in si rekli, hej, posnemimo film, ker trenutno nimamo česa pametnejšega početi. Hm, o čem pa? Ah, komu mar, so si najverjetneje rekli, saj smo dovolj razvpiti, zato je najbolje, da posnememo film o ničemer, brez repa in glave, s kičasto scenografijo, bejavimi ekspozicijami brez zaključkov, z izumetničeno igro Tima Rotha kot vratarja v hotelu Mon Signor v prvi vrsti (s tem da Madonna, Jennifer Beals, Bruce Willis, Antonio Banderas, Quentin Tarantino in ostali niso nič manj teatralični) ter z nizkim proračunom, tako da bo vse skupaj videti kulturno, klubsko in kunšno. Pa ni. Videti je zgolj idiotsko, bolj izpraznjeno kot tisti neznosni slovenski poskus omnibusa s samokritično oznako **P. S.** in bolj pretenciozno kot vsi primerki te zvrsti skupaj, ki so se privarili na platno bodisi za časa francoskega novega vala bodisi po nareku italijanskega neorealizma. Da, **Štiri sobe** še najbolj spominjajo na masturbacijo nad lastno neinventivnostjo, ali tukajšnjim logom primerneje, videti so, kot da bi vsak od štirih filmarjev posnel svojo epizodo *Teatra Paradižnik*. Štiri zgodbe na en mah, ki so po borih štirih milijonih izkupička letele iz ameriških kinodvoran, so z eno besedo štirikratna žalitev gledalčeve inteligence in nov dokaz, da nekateri "umetniki" pomanjkanje talenta dejansko zamenjujejo za genialnost.

Max Modic

Tim Roth, David Proval